ततस्तद्वचनं श्रुत्वा निःश्वस्य प्रबुद्ध इव कौणिडल्य उत्थायाब्रवीत् । तदलमिदानीं गृहनरकनिवासेन । वनं गच्छामि । पुनः कपिलो ब्रूते ।

वनेऽपि दोषाः प्रभवन्ति रागिणां गृहेऽपि पञ्चेन्द्रियनिग्रहस्तपः ।
अकुत्सिते कर्मणि यः प्रवर्तते निवृत्तरागोऽस्य गृहं तपोवनं ॥ ८३ ॥

5 यतः । दुःखितोऽपि चरेद्धर्मं यत्र कुत्राश्रमे रतः ।
समः सर्वेषु भूतेषु न लिङ्गं धर्मकारणं ॥ ८४ ॥

उक्तं च । वृत्त्यर्थं भोजनं येषां संतानार्थं च मैथुनं ।
वाक् सत्यवचनार्था च स्वर्गान् अतितरन्ति ते ॥ ८५ ॥

तथा हि । आत्मा नदी भारत पुण्यतीर्था सत्योदका शीलतटा दयोर्मिः ।
10 अत्राभिषेकं कुरु पाण्डुपुत्र न वारिणा शुध्यति चान्तरात्मा ॥

विशेषतश्च शृणु । जन्ममृत्युजराव्याधिवेदनाभिरभिप्लुतं ।
संसारमिममत्यन्तमसारं त्यजतः सुखं ॥ ८७ ॥
न सुखं दुःखमेवास्ति यस्मात् तदुपलभ्यते ।
दुःखार्त्तस्य प्रतीकारे सुखसंज्ञा विधीयते ॥ ८८ ॥

15 कौणिडल्यो ब्रूते । एवमेव । ततोऽहं तेन शोकाकुलेन ब्राह्मणेन शप्तः । यदद्यारभ्य मण्डूकानां वाहनं भविष्यसीति । कपिलो ब्रूते । संप्रत्युपदेशासद्धिषुर्भवान् । शोकाविष्टं ते हृदयं । तथापि कार्यं शृणु ।

सङ्गः सर्वात्मना त्याज्यः स चेत् त्यक्तुं न शक्यते ।
स सद्भिः सह कर्तव्यः सतां सङ्गो हि भेषजं ॥ ८९ ॥

20 अन्यच्च । कामः सर्वात्मना हेयः स चेद्धातुं न शक्यते ।
स्वभार्यां प्रति कर्तव्यः सैव तस्य हि भेषजं ॥ ९० ॥

एतच्छ्रुत्वा स कौणिडल्यः कपिलोपदेशामृतशान्तशोकानलो यथाविधि दण्ड-